

Komentar in karta: 1/119 SLA V624 'mačeha'

Jožica Škofic

1. Gradivo

Za pomen 'očetova žena v razmerju do njegovih otrok izpred njunega zakona', knj. *mačeha* (*á*), je najpogostejši leksem *mačeha* z različicami *mačoha*, *mačuha*, *mačiha*, *mačaha* ter *mačerha*. Za T105 in T280 je navedeno, da se *mačeha* tam uporablja le slabšalno, kot knjižni oz. novejši je leksem označen v T156 in T378, kot redko rabljen tudi v T109. Druga poimenovanja so manj pogosta: *mama* in *mati* z besednimi zvezami *ta pisana mati*, *druga mati* in *krušna mati* ter izposojenka *štifmutter*.

2. Morfološka analiza

mačeha < *mať-ex-a ← *mati, rod. *mater-e 'mati' (v nekaterih točkah, npr. T170, T247–T248, gre morda za preglas *a* > *e* za palatali)

mačoha < *mať-ox-a

mačuha < *mať-ux-a

mačiha < *mať-ix-a

mačaha < *mať-ax-a (ponaglasni *-a-* je v T136, T158–T159, T195, T180, T186, T188, T197, T200, T215, T218, T231, T245, T247, T256, T274, T318 verjetno posledica *o*-jevskega akanja)

mačoh < *mať-ox-ъ

mačerha < *mať-er-x-a, najverjetneje nastalo s križanjem *mať-ex-a in **mater-*

mama < *mam-a 'mama'

(**ta**) **pisana mama** < (**t-*) *pis-an-a-j-a mam-a* ← (*ta/*tъ/*tě/*tę 'ta') + *pis-a-n-ъ 'zel, hud' (← *pis-a-ti) + *mam-a 'mama'

mama lastra < **mam-a (lastr)-a* ← *mam-a 'mati' + furl. *lastr* 'nepravi'

mati < *mati 'mati'

(**ta**) **pisana mati** < (**t-*) *pis-an-a-j-a mati* ← (*ta/*tъ/*tě/*tę 'ta') + *pis-a-n-ъ 'hud' (← *pis-a-ti*) + *mati 'mati'

druga mati < *drug-a-j-a mati ← *drug-ъ 'drugi' + *mati 'mati'

krušna mati < **kruš-ъn-a-j-a mati* 'mati' ← *kruх-ъ 'kruh' + *mati 'mati'

mrzla mati < **mъrzl-a-j-a mat-i* ← *mъrzl-ъ 'mrzel' + *mati 'mati'

štifmutter < *(*štifmutr*)-∅ ← nem. *Stiefmutter* 'mačeha'

cimuter < *(*cimutr*)-∅ ← **ci-*, nejasno + nem. *-mutter* 'mati'

mačuka/mačoka, nejasno, morda v zvezi z *mačeha*